

საქართველოს გაერთიანებული სახელმწიფოს და სოფლის მეურნეობის მინისტრი

ბრძანება N 2-663

10/08/2018

ქ. თბილისი

შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერჯეტიკული კორპორაცია“ ბჟუჟა ჰესის დამატებითი ჰიდროტექნიკური ნაგებობების რეკონსტრუქციასა და ექსპლუატაციაზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის შესახებ

ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერიის მიერ წარმოდგენილია ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში, შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერჯეტიკული კორპორაცია-ს“ ბჟუჟა ჰესის დამატებითი ჰიდროტექნიკური ნაგებობების რეკონსტრუქციისა და ექსპლუატაციის პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში.

გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში მომზადებულია შპს „გამა კონსალტინგის“ მიერ.

შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერჯეტიკული კორპორაცია“ მიერ დაგეგმილი საქმიანობის საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე. უახლოესი დასახლებული პუნქტიდან 2,2 კმ-ს დაშორებით.

ბჟუჟა ჰესი აშენებულია გასული საუკუნის 50-იან წლებში (ექსპლუატაციაში გადაეცა 1956 წელს), დადგმული სიმძლავრით 12,24 მგვტ. ბჟუჟა ჰესი შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერჯეტიკული კორპორაცია“ საკუთრებაშია, რომლის ექსპლუატაციაზე სამინისტროს მიერ 2009 წლის 16 თებერვალს გაცემულია გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა #00181. ხოლო ბჟუჟას ჰიდროელექტროსადგურის დამატებითი ჰიდროტექნიკური ნაგებობის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტზე ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა N33 გაცემულია 2010 წლის 31 მაისს (მინისტრის ბრძანება Nი-268). აღნიშნული საქმიანობა ითვალისწინებდა ბჟუჟა ჰესის სადერივაციო სისტემაში დამატებითი წყლის მიწოდებას მდ. ბჟუჟას მარჯვენა შენაკად მდ. კალოვადან და ამ მიზნით მდ. კალოვანზე სათავე ნაგებობისა და ჰესის არსებულ სადაწნეო რეზერვუარამდე. 2,5 კმ სიგრძის სადერივაციო მილსადენის მოწყობას.

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს ბჟუჟა ჰესის დამატებითი ჰიდროტექნიკური ნაგებობის პროექტში შეტანილი ცვლილებების გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშს. პროექტის განხორციელების პროცესში მიღებული იქნა გადაწყვეტილება თავდაპირველი პროექტით გათვალისწინებული საინჟინრო გადაწყვეტების შეცვლის თაობაზე, კერძოდ: სათაო ნაგებობაზე ნაცვლად ტიროლის ტიპის წყალმიმღებისა, საპროექტო ცვლილებები ითვალისწინებს პრაქტიკული მოხაზულობის წყალსაშვიან კაშხალს გამრეცხი ფართითა და გვერდითი ზედაპირული წყალმიმღებით, სადერივაციო მილსადენის ნაცვლად მოეწყობა რკინაბეტონის კონსტრუქციის სადერივაციო არხი და ნაცვლად თავდაპირველი პროექტით გათვალისწინებული რაბისებური თევზსავალისა მოეწყობა ე.წ. საფეხურებიანი თევზსავალი.

გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილია ბჟუჟა ჰესის არსებული ინფრასტრუქტურული ობიექტების აღწერა.

ბჟუჟა ჰესის ინფრასტრუქტურის ობიექტები განთავსებულია მდ. ბჟუჟას ხეობის სამკილომეტრიან მონაკვეთზე, ზღვის დონიდან 400 და 750 მ ნიშნულებს შორის მოქცეულ მონაკვეთზე. ჰესი მუშაობს მდ. ბჟუჟას და მისი მარჯვენა შენაკადის მდ. კალოვას ბუნებრივ ჩამონადენზე. ჰესის დადგმული სიმძლავრე შეადგენს 12.24 მგვტ-ს, ხოლო ელექტროენერჯის საშუალო წლიური გამომუშავება 70 გვტ/სთ-მდე. მდინარე კალოვას წყლის დამატება მოხდა ჰესის მიერ გამომუშავებული ელექტროენერჯის რაოდენობის გაზრდის მიზნით (არსებული ბჟუჟა ჰესის სიმძლავრის შეუცვლელად).

ჰესის შემადგენლობაში შედის ჰიდროტექნიკური ნაგებობები: სათაო ნაგებობა და სადერივაციო გვირაბი მდ. ბჟუჟაზე, სათაო ნაგებობა მდ. კალოვაზე, სადერივაციო არხი მდ. კალოვადან სადაწნეო რეზერვუარამდე, სადაწნეო რეზერვუარი, სადაწნეო მილსადენი და ძალოვანი კვანძი (სამანქანო შენობა და 35 კვ-იანი ქვესადგური).

წყალსაცავიდან სადერივაციო სისტემაში წყლის მიწოდება ხდება წყალმიმღების საშუალებით, მდ. ბჟუჟას შენაკად მდინარე კალოვაზე მდებარე სათაო ნაგებობიდან ბჟუჟა ჰესის სადაწნეო აუზამდე. მდინარე კალოვადან აღებული წყლის ხარჯის სადაწნეო აუზამდე მისაყვანად, 2450 მ სიგრძის სადერივაციო არხი გათვლილია 1,0 მ³/წმ მაქსიმალური საანგარიშო წყლის ხარჯის გატარებაზე, თუმცა გზშ-ს ანგარიშის თანახმად მდინარე კალოვას ჰიდროლოგიური მონაცემებიდან გამომდინარე, წყალმცრობის პერიოდში შეუძლებელი იქნება მდინარე კალოვადან 0,3-0,4 მ³/წმ-ზე მეტი წყლის ხარჯის აღება.

გზშ-ის ანგარიშის თანახმად დღეისათვის დაზიანებულია ბუნებრივი ხეების გადაკვეთის მონაკვეთები, კერძოდ, საავტომობილო გზის დერეფანი სამი ბუნებრივი ხევის გადაკვეთაზე გაუვალა, რადგან ეროზირებული და დამეწყრილია ხეებიდან ჩამონადენი წყლის ნაკადებით. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სადერივაციო არხის დერეფნის ასეთ მონაკვეთებზე, დაგეგმილია საპროექტო ცვლილებები, რაც ითვალისწინებს არხის რეკონსტრუქციას. რეკონსტრუქციის საპროექტო გადაწყვეტები ასევე ითვალისწინებს ლითონის კონსტრუქციის საავტომობილო ხიდებისა და მილხიდის მოწყობას.

მდ. კალოვაზე არსებული კაშხლის ქვედა ბიეფში გასატარებელი ეკოლოგიური ხარჯი განსაზღვრული იყო ჰიდროტექნიკური ნაგებობის თავდაპირველი პროექტის მიხედვით. მინიმალური ეკოლოგიური ხარჯის ოდენობად აღებული მდ. კალოვას 50%-იანი უზრუნველყოფის საშუალო მრავალწლიური ხარჯის 10%. გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, მდ. კალოვადან წყლის აღება მოხდება 8 თვის განმავლობაში, როცა მდ. ბჟუჟაზე აღინიშნება წყალმცრობა. ქვედა ბიეფში გასაშვები ეკოლოგიური ხარჯის რაოდენობად განსაზღვრულია მდინარის საშუალო მრავალწლიური ხარჯის (0,55 მ³/წმ) 10% ანუ 0,055 მ³/წმ.

მცირე მოცულობის სარეკონსტრუქციო სამუშაოებიდან გამომდინარე, სამშენებლო ბანაკის მოწყობა ჰიდროტექნიკურ ნაგებობის სიახლოვეს არ არის დაგეგმილი. სამშენებლო ბაზა განთავსდება ბჟუჟა ჰესის ძალური კვანძის მიმდებარე ტერიტორიაზე, სადაც მოეწყობა სამშენებლო მასალების დასაწყობების ადგილი, ტექნიკის სადგომები, მუშათა საცხოვრებლად გამოყენებული იქნება ამ ტერიტორიაზე არსებულ საცხოვრებელი შენობა.

საპროექტო ნაგებობის რეკონსტრუქციის ეტაპზე მოსალოდნელია გარკვეული რაოდენობის სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა. მიწის სამუშაოების დროს ამოღებული გრუნტი, სრულად იქნება გამოყენებული გზის ვაკისის მოსაწყობად. სახიფათო ნარჩენებიდან მნიშვნელოვანია ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული ნიადაგი და გრუნტი.

გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილია არხის ტრასის საინჟინრო გეოლოგიური დახასიათება, გრუნტის დახასიათება. წარმოდგენილია არხის დერეფანში გაყვანილი ჭაბურღილების ლითოლოგიური ჭრილები.

გზმ-ის ანგარიშში მოცემული ინფორმაციით, სადერივაციო არხის დერეფანში საავტომობილო გზა გაყვანილია 2011-2012 წლებში და შესაბამისად, რეკონსტრუქციის პროცესი არ ითვალისწინებს ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის, მცენარეული საფარის მოხსნის და ასევე ახალი მისასვლელი გზების გაყვანის საჭიროებას.

წარმოდგენილი პროექტის სირთულიდან, ასევე საჯარო განხილვის დროს სამინისტროს მიერ კომპანიისათვის წარდგენილი შენიშვნების მნიშვნელობიდან გამომდინარე და იმის გათვალისწინებით, რომ აუცილებელი იყო სპეციალისტების მიერ ჰესის დამატებითი ჰიდროტექნიკური ნაგებობების განთავსების არეალის დეტალური შესწავლა, ხოლო პროექტი ეხება სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ინტერესების ფართო წრეს, სამინისტროს შუამდგომლობის საფუძველზე მშენებლობის ნებართვის გამცემი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ უზრუნველყოფილი იქნა ადმინისტრაციული წარმოებისათვის კანონით დადგენილი ვადის გაზრდა ერთი თვით.

ვინაიდან აღნიშნული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემა ითვალისწინებს 2010 წლის ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა N33-ის გაუქმებას ადგილზე გასვლის შედეგად განხორციელდა აღნიშნული დასკვნით დადგენილი პირობების ანალიზი, რის შედეგადაც გამოვლინდა შემდეგი გარემოებები:

საავტომობილო გზის და სადერივაციო მილსადენის სამშენებლო სამუშაოების მიმდინარეობის პროცესში ეროზიული და მეწყრული პროცესების პრევენციის მიზნით საპროექტო გზის გასწვრივ მოწყობილი უნდა ყოფილიყო ბეტონის კიუვეტები (არხები), თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებებს რომ აღნიშნული მისასვლელი გზის მშენებლობა უკვე დასრულებულია შესაბამისად კომპანიის მიერ კიუვეტების (არხების) მოწყობა ვერ იქნება რელევანტური. შესაბამისად კომპანიის მიერ მიღებული იქნა გადაწყვეტილება, სადერივაციო არხის დერეფნის ეროზიულ მონაკვეთებზე, ლითონის კონსტრუქციის საავტომობილო ხიდებისა და მილხიდის მოწყობის შესახებ, რომლებიც უზრუნველყოფენ ექსპლუატაციის ეტაპზე ფერდობების ზედა ნიშნულებიდან მოდენილი სანიაღვრე წყლების ხიდებისა და მილხიდის ქვეშ გატარებას.

რაც შეეხება N33 ეკოლოგიური დასკვნით გათვალისწინებულ შემდეგ პირობას „სადაწნეო აუზის მიმდებარედ (ბჟუჟა ჰესი) განვითარებული მეწყრული პროცესების ლოკალიზაციის მიზნით გასატარებელ გამაგრებით ღონისძიებებს (ტერასების მოწყობა, ადგილობრივი ჯიშის ხე-მცენარეების დარგვა-გახარება), ადგილზე დათვალეირების შედეგად გამოირკვა, რომ აღნიშნული მეწყრული პროცესი ლოკალიზებულია, ფერდობი დატერასებულია და დარგულია ხე-მცენარეები.

გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილია ავარიულ სიტუაციაზე რეაგირებისა და მოქმედების გეგმა, გარემოზე ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა.

აღნიშნული გზმ-ს ანგარიში განიხილეს შესაბამისმა დამოუკიდებელმა ექსპერტებმა და სამინისტროს სპეციალისტებმა გარემოსდაცვითი შეფასების სხვადასხვა მიმართულებით, რომელთა დასკვნების შეჯერებისა და წარმოდგენილი დოკუმენტაციის შეფასების ასევე გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის 48-ე მუხლის პირველი ნაწილის და ამავე კოდექსის მე-5 მუხლის მე-12 ნაწილის საფუძველზე

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. დამტკიცდეს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება ბჟუჟა ჰესის დამატებითი ჰიდროტექნიკური ნაგებობების რეკონსტრუქციასა და ექსპლუატაციაზე;
2. ძალადაკარგულად გამოცხადდეს შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერგეტიკული კორპორაციის“ „ბჟუჟა ჰესის დამატებითი ჰიდროტექნიკური ნაგებობების რეკონსტრუქციასა და ექსპლუატაციაზე გარემოზე ზემოქმედების

ნებართვის გაცემის შესახებ“ საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2010 წლის 7 ივნისის #ი-268 ბრძანება;

3. ბრძანების პირველი პუნქტით გათვალისწინებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება გაიცემა განუსაზღვრელი ვადით;
4. შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერჯეტიკული კორპორაციამ“ საქმიანობა განახორციელოს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით გათვალისწინებული შემდეგი პირობების დაცვით:
  - 4.1 საქმიანობის განხორციელება უზრუნველყოს წარმოდგენილი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის, გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი ტექნოლოგიური სქემის, გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებების, გზშ-ს ანგარიშში მოცემული დასკვნებისა და რეკომენდაციების, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის და ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმების შესაბამისად;
  - 4.2 სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე ნებისმიერი ქმედება განახორციელოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და უზრუნველყოს აღნიშნული საკითხის შეთანხმება სსიპ ეროვნულ სატყეო სააგენტოსთან;
  - 4.3 ექსპლუატაციის ეტაპზე უზრუნველყოს საშიში გეოლოგიური მოვლენების მონიტორინგი, ასეთის გამოვლენის შემთხვევაში პრევენციული ღონისძიებების დაგეგმვა და სამინისტროში შესაბამისი პროექტის წარმოდგენა.
  - 4.4 საშიში გეოდინამიკური პროცესების განვითარების პრევენციის მიზნით უზრუნველყოს არხის საგებში წყლის ნაკადებით გამოწვეული სუფოზიის აღკვეთა დრენაჟის მოწყობის გზით;
  - 4.5 გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემიდან 6 თვის ვადაში უზრუნველყოს ინფორმაციის სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა მდ. კალოვას მინიმალური ჩამონადენის შესახებ.
  - 4.6 გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემიდან 6 თვის ვადაში უზრუნველყოს ინფორმაციის სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა სადერივაციო არხის გადამკვეთ წყლის ნაკადის მაქსიმალურ ხარჯსა და გარეცხვის სიღრმეებზე.
  - 4.7 ექსპლუატაციის ეტაპზე უზრუნველყოს ფერდობების ზედა ნიშნულებიდან მოდენილი სანიაღვრე წყლების ხიდებისა და მილხიდის ქვეშ გატარება;
  - 4.8 იხტიოფაუნაზე ეკოლოგიური ხარჯის საკმარისობისა და იხტიოფაუნაზე შესაძლო ზეგავლენის თავიდან აცილების მიზნით, უზრუნველყოს შესაბამისი კვლევის განხორციელება და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემიდან 6 თვის ვადაში კვლევის შედეგების (შესაბამისი დასკვნებითა და რეკომენდაციებით) სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა;
  - 4.9 ბიომრავალფეროვნებაზე მონიტორინგის შედეგად დადგენილი საჭიროების შემთხვევაში უზრუნველყოს დამატებითი შემარბილებელი/საკომპენსაციო ღონისძიებების შემუშავება;
  - 4.10 ექსპლუატაციის ეტაპზე უზრუნველყოს იხტიოფაუნაზე მონიტორინგის წარმოება 5 წლის ვადით, რათა დასაბუთებული იქნას ეკოლოგიური ხარჯის საკმარისობის საკითხი;
  - 4.11 სამშენებლო სამუშაოების განხორციელება უზრუნველყოს „ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენების და რეკულტივაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის №424 დადგენილებით დამტკიცებული ტექნიკური რეგლამენტი გათვალისწინებული მოთხოვნების შესაბამისად;

4.12 ნარჩენების მართვა უზრუნველყოს ნარჩენების მართვის კოდექსისა და მისგან გამომდინარე კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების მოთხოვნებისა და ვალდებულებების შესაბამისად.

4.13 გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების სხვა პირზე გადაცემის შემთხვევაში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გადაცემა განახორციელოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ დადგენილი წესით.

5. ბრძანება დაუყოვნებლივ გაეგზავნოს შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერჯეტიკულ კორპორაციას“;

6. ბრძანება ძალაში შევიდეს შპს „საქართველოს საერთაშორისო ენერჯეტიკული კორპორაციის“ მიერ ამ ბრძანების გაცნობისთანავე;

7. ეს ბრძანება შეიძლება გასაჩივრდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში (თბილისი, დ. აღმაშენებლის ხეივანი, მე-12 კმ. N6) მხარის მიერ მისი ოფიციალური წესით გაცნობის დღიდან ერთი თვის ვადაში.

ლევან დავითაშვილი

მინისტრი